

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE

Fakulta európskych štúdií
a regionálneho rozvoja

Katedra regionalistiky
a rozvoja vidieka

doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.

EKONOMIKA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A PRÍRODNÝCH ZDROJOV

Nitra 2017

Vydala Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
vo Vydavateľstve SPU

Autorka: doc. Ing. Mária Fáziková, CSc. (9,65 AH)
Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka
FEŠRR, SPU v Nitre

Recenzenti: prof. h. c., prof. Ing. Ondrej Hronec, DrSc.
Dr. h. c. prof. Ing. Dušan Húska, PhD.

Schválil rektor Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre dňa 5. 4. 2017
ako skriptá pre študentov SPU.

© M. Fáziková, Nitra 2017

ISBN 978-80-552-1658-4

OBSAH

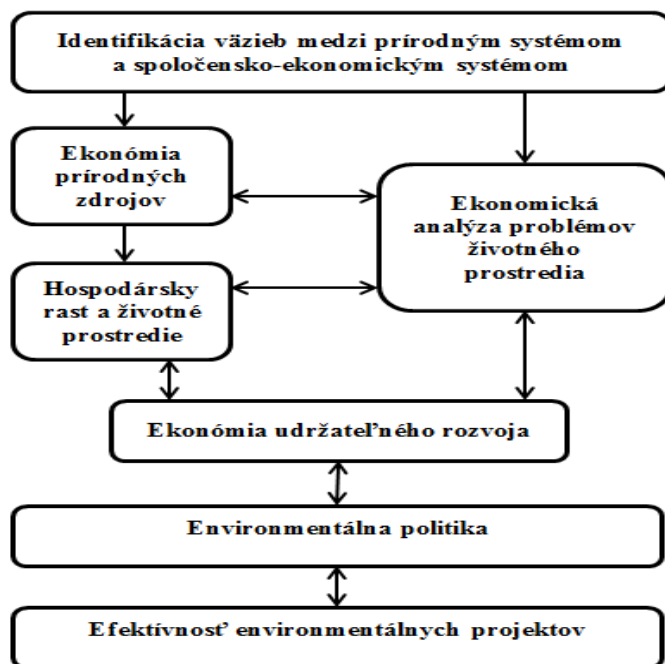
1. VÄZBY MEDZI PRÍRODNÝM SYSTÉMOM A SPOLOČENSKO – EKONOMICKÝM SYSTÉMOM	7
1.1 FUNKCIE PRÍRODNÉHO SYSTÉMU V SPOLOČENSKO – EKONOMICKOM SYSTÉME ...	7
1.2 PRINCÍP ROVNOVÁHY HMOTNO - ENERGETICKÝCH TOKOV	9
2. PRÍRODNÉ ZDROJE - MATERIÁLNY ZÁKLAD SPOLOČENSKO – EKONOMICKÉHO REPRODUKČNÉHO PROCESU	15
2.1 OBNOVITEĽNÉ PRÍRODNÉ ZDROJE	17
2.2 REPRODUKCIA OBNOVITEĽNÝCH VYČERPATEĽNÝCH PRÍRODNÝCH ZDROJOV ..	18
2.3 NEOBNOVITEĽNÉ PRÍRODNÉ ZDROJE	23
2.4 EFEKTÍVNA ALOKÁCIA NEOBNOVITEĽNÝCH PRÍRODNÝCH ZDROJOV	26
3. OCEŇOVANIE PRÍRODNÝCH A ENVIRONMENTÁLNYCH ZDROJOV	31
3.1 ZÁKLADNÉ METÓDY OCEŇOVANIA TRHOVÝCH STATKOV A SLUŽIEB PRÍRODY	35
3.2 ZÁKLADNÉ METÓDY OCEŇOVANIA ENVIRONMENTÁLNYCH ZDROJOV PRÍRODY	39
4. HOSPODÁRSKY RAST A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	44
4.1 MALTUZIÁNSKE LIMITY	44
4.2 HRANICE RASTU	46
4.3 VPLYV EKONOMICKÉHO RASTU NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	49
4.3.1 Teória nulového rastu	49
4.3.2 Teória ekonomického rastu.....	49
4.3.3 Teória udržateľného rozvoja.....	53
5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE AKO SYSTÉM	58
5.1 KLASIFIKÁCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	59
5.2 ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	60
5.3 INTERAKCIA ČLOVEKA A ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	61
6. ZNEČISTENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	61
6.1 FYZICKÉ A EKONOMICKÉ ZNEČISTENIE	61
6.2 TYPY ZNEČISŤUJÚCICH LÁTKO.....	63
6.3 ZDROJE ZNEČISTENIA	66
6.4 KRÁTKODOBÉ ALEBO DLHODOBÉ ROZHODNUTIA.....	67
6.5 EKONOMICKÉ ŠKODY V DÔSLEDKU ZNEČISTENIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	68
7. SPOLOČENSKO – EKONOMICKÉ PRÍČINY ZHORŠOVANIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA.....	71
7.1 ZLYHANIA TRHU	72
7.1.1 Verejné statky	73
7.1.2 Externality.....	76
7.1.3 Externality a konkurencia	83
7.1.4 Nekonvexnosť hraničných nákladov.....	91
7.2 ZLYHANIA VLÁDNYCH INŠTITÚCIÍ.....	92
7.3 DISKONTNÉ SADZBY	92

7.4	DISTRIBÚCIA PRÍJMOV A VLASTNÍCKYCH PRÁV	93
8.	UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ A OPTIMÁLNY ROZSAH ZNEČISTENIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	93
8.1	UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ	93
8.2	OPTIMÁLNY ROZSAH ZNEČISTENIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	98
8.2.1	Spoločenské kritériá optimálneho rozsahu znečistenia životného prostredia	98
8.2.2	Ekonomické kritériá optimálneho rozsahu znečistenia životného prostredia	100
8.3	UDRŽATEĽNÝ ROZSAH ZNEČISTENIA (ENVIRONMENTÁLNE OPTIMUM)	101
9.	PRINCÍPY A KRITÉRIÁ ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY	103
9.1	PRINCÍPY ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY	104
9.2	KRITÉRIÁ HODNOTENIA ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY	105
10.	FORMY A NÁSTROJE ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY	110
10.1	ENVIRONMENTÁLA POLITIKA ZALOŽENÁ NA NÁSTROJOCH PRIAMEJ REGULÁCIE.....	110
10.1.1	Ekonomika štandardov.....	112
10.1.2	Stanovovanie štandardov na základe environmentálnych škôd	113
10.1.3	Problém jednotnosti štandardov	114
10.1.4	Štandardy a princíp rovnosti marginálnych prírastkov	116
10.2	ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA ZALOŽENÁ NA NÁSTROJOCH NEPRIAMEJ REGULÁCIE.....	118
10.2.1	Optimalizácia environmentálnej kvality prostredníctvom vlastníckych práv (Coaseho teorém).....	118
10.2.2	Optimalizácia environmentálnej kvality prostredníctvom daní (Pigouova daň).....	121
10.2.3	Zelená daň a elasticita dopytu	123
11.	UPLATŇOVANIE EKONOMICKÝCH NÁSTROJOV V SR.....	127
11.1	NORMATÍVNE NÁSTROJE	128
11.2	EKONOMICKÉ NÁSTROJE	128
11.3	KONSENZUÁLNE NÁSTROJE	129
11.4	ETICKÉ NÁSTROJE.....	130
12.	HODNOTENIE EFEKTÍVNOSTI ENVIRONMENTÁLNYCH PROJEKTOV	133
12.1	ANALÝZA PRÍNOSOV A NÁKLADOV VEREJNOPROSPEŠNÝCH PROJEKTOV	134
12.1.1	Postup hodnotenia pomocou metódy CBA	139
12.2	ANALÝZA NÁKLADOVEJ EFEKTÍVNOSTI	142
12.3	METÓDA ANUALIZOVANÝCH NÁKLADOV	142
12.4	ANALÝZA CITLIVOSTI.....	145
12.5	ANALÝZA RIZIKA	146

PREDSLOV

Predkladaná dočasná učebná pomôcka slúži ako študijný materiál pre študentov Fakulty európskych štúdií a regionálneho rozvoja ako aj všetkým ďalším študentom Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, ktorí študujú predmet *Ekonomika životného prostredia a prírodných zdrojov*. Môže tiež poslúžiť študentom iných univerzít a vysokých škôl, ako aj praktikom, ktorí sa zaoberajú danou problematikou.

Štruktúra predmetu a väzby jednotlivých kapitol

Obrázok naznačuje štruktúru predmetu a väzby medzi jednotlivými kapitolami. Predmet vychádza zo vzájomných väzieb medzi prírodným a spoločensko-ekonomickým systémom, popisuje závislosť spoločensko-ekonomického systému od prírodného systému a základných prírodných zákonov, ktoré ovládajú tieto väzby. Nasleduje kapitola o ekonomických zákonitostiach využívania prírodných zdrojov a kapitola zaoberajúca sa podmienenosťou hospodárskeho rastu a kvality životného prostredia. Ekonomická analýza problémov kvality životného prostredia načrtáva hlavné problémy spojené so zapojením životného prostredia, jeho služieb a statkov do spoločensko-ekonomického kolobehu hodnôt. Riešenia problémov v oblasti vzťahov medzi životným prostredím a spoločensko-ekonomickým systémom načrtáva kapitola o environmentálnej politike. Predmet vyúsťuje do kapitoly zaoberajúcej sa problematikou praktického hodnotenia spoločenskej efektívnosti environmentálnych projektov a metódami ich hodnotenia.

Vítame všetky pripomienky k obsahu učebnej pomôcky, k štruktúre jednotlivých kapitol, k zrozumiteľnosti textu a jeho didaktickej hodnote.

Autorka	doc. Ing. Mária Fáziková, CSc.
Názov	EKONOMIKA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A PRÍRODNÝCH ZDROJOV
Určené	Pre študentov SPU
Vydavateľ	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
Vydanie	Prvé
Vytlačené	Apríl 2017
Náklad	100 kusov
Počet strán	148
AH-VH	9,65–9,89
Tlač	Vydavateľstvo SPU v Nitre
ISBN 978-80-552-1658-4	Cena 3,90 €

Rukopis neprešiel redakčnou úpravou vo vydavateľstve.
Za odbornú náplň vydania zodpovedajú autori.

